

Църк. вѣстникъ

излиза всѣка седмица
с приложение четири

11 Варна

Годишната цена
в България 10 лева, а
за странство 13 лева.

Единъ брой 15 ст.

свещ. Стефанъ Ганчевъ

ЦЪРКОВЕНЪ ВѢСТНИКЪ

СЕДМИЧНО ИЗДАНИЕ

Абонментътъ е годи-
шенъ и
всѣкога прѣплащанъ

Всичко, откосяще се до
вѣстника, се напраща
на редакцията на
вѣстника

СЪДЪРЖАНИЕ :

1. Страститъ надъ законитъ. — Тс.
2. Отвждъ осоитъ на слѣпата страсть и отвждъ присоитъ на модната идея. — Ст. Михайловски.
3. Психология на религията. — Свещ. Д-ръ К Цръновъ.
4. Слѣдъ празденствата. — И. Евтимий.
5. Поменъ за о. Паисий. — В. Узуновъ.
6. Почитай жената. — Франкъ Тома.
7. Църквата и училището. — Свещ. Димитрий П. Кутуевъ.
8. Външенъ прѣгледъ.
9. Църковно-обществена лѣтопись.
10. Обявления.

Страститъ надъ законитъ.

Единъ столиченъ ежедневникъ („Камбана“) въ вчерашния си брой печата дописка отъ г. Свищовъ, въ която буквално се казва: „Гражданитъ, освѣдомени за борбата, която поема соф. синодъ срѣщо екзарха, слѣдъха живо дали митрополита ще спомене въ богослужбата Н. Блаженство, и когато нито веднъжъ не чуа да се произнася името на българския църковенъ глава, силно се възмутиха, защото схванаха постъпката като пръвъ опитъ да се прогласи разцѣпление въ църквата. На другия денъ гражданитъ поднесоха на митрополита заявление — непрѣменно да спомене името на Екзарха въ службата на 13 т. м. Поднесе го единъ отъ църковнитъ настоятели въ олтаря на църквата. Митрополитътъ обаче остана непрѣклоненъ“...

Най-цѣнното нѣщо въ една конституционна страна е свободата на събранията и свободата на словото. Нашиятъ основенъ законъ гарантира едното и другото за гражданитъ на царството. Това сж свещени права. Това сж най-ефикасна гаранция за правото на гражданитъ. Това е контролъ, който всѣки гражданинъ упражнява надъ държавнитъ институти. Никаква власть не може да посегне на тия свещени права на гражданитъ.

Свободата на събранията и свободата на словото сж очитъ на България. Който посегне на тѣхъ, бърка въ очитъ на народа. Допусне ли се това, върши се най-голѣмо прѣстѣпление срѣщо основния законъ и срѣщо свободата. Който го допуска, който го върши или който го толерира съ бездѣйствието си, той е прѣстѣпникъ, каквото мѣсто и да държи въ иерархичната стълба на гражданитъ.

Ала свободата, най-голѣмо благо въ конституционнитъ страни, е синтезъ на права и длъжности. Тя налага, тя иска правата и длъжноститъ да вървятъ успоредно. Дѣто се дирятъ само права и не познаватъ длъжности, както и дѣто налагатъ само длъжности и не признаватъ права, тамъ свободата е потѣпкана, тамъ има само тирания. Ето защо свободата трѣбва да се разбере и да се почита. Ето защо съ свободата не трѣбва нито да се злоупотрѣбява, нито пъкъ да се прави рабиня на лични цѣли, на страсти, на славолюбие.

Възпитанитъ граждани, като знаятъ това, никога не излизатъ изъ границитъ на свободата, нито изъ сферата на общенароднитъ интереси, дѣто сж прокудени всички страсти. Възпитанието на гражданитъ е най-силна гаранция за свободата и за отправитъ въ конституционнитъ държави. Дѣто гражданитъ сж възпитани, тамъ всѣки се движи въ кръга на правата и на длъжноститъ си, всѣки върви по диагоналата, която скача правата съ длъжноститъ. Тази диагонала сж законитъ на държавата.

Ние сме конституционна страна. Ала ние сме още въ началото на своя политически животъ. У насъ възпитанието още не се цѣни, още не е станало качество на гражданина. Ние сме още въ периода на формация. Ние сме още въ въртопа на страститъ и злобитъ. И като не можемъ да се издигнемъ надъ послѣднитъ и като не можемъ да ги надвиемъ, ние често ставаме тѣхни роби. А като не можемъ да се доминираме въ въртопа, който всичко носи и увлича, не може и да се очаква, че ние, въ качеството си граждани на конституционна страна, диримъ диагоналата въ държавата и се стараемъ да вървимъ по нея. Не, ние не вървимъ всѣкога тамъ, дѣто правата и длъжноститъ ни бѣлѣжатъ да се движимъ, но тамъ, дѣто нашитъ страсти и нашето властолюбие ни доминиратъ. Ние не познаваме закони. Ние знаемъ повечето само едни страсти. И като считаме страститъ за права, ние не познаваме длъжности, не познаваме, че първа добродѣтель на гражданина въ конституционна държава е да почита законитъ и наредбитъ на държавата. Ние не спираме и на това: ние искаме още и другитъ да ни послѣдватъ, ние искаме и отъ тѣхъ да турятъ нашитъ страсти надъ законитъ. Ние не се задоволяваме и съ това: ние искаме да насилимъ съвѣстъта на ония, които стоятъ за таченето на законитъ, искаме да ги принудимъ да ги нарушатъ. И това вършимъ въ име на свободата, съ която често злоупотрѣбяваме и която обръщаме въ потисничество.

Прѣдъ очитъ ни е печалниятъ примѣръ, съ който почнахме тия редове. Какво говори този примѣръ? Не това ли, че въ име на свободата, която се схваща само съ права, се иска отъ единъ

архиерей, когато свещенодѣйствиува или, казано съ други думи, когато си изпълнява длъжността въ храма, да стѣпи на закони и канони, иска се да извърши незаконие, иска се да се тури въ противорѣчие съ традиции, канони и закони? Не говори ли примѣрътъ, че отъ архиереятъ се иска да върши въ богослужението не онова, което заповѣдватъ правила, закони и канони, но онова, което е „внушено“ на нѣколцина граждани, онова, което е воля на познати единици граждани, които невидима далечна ржка движи отъ градъ на градъ да заблуждаватъ и съ заблуди и инсинуации да внесатъ смутъ между християнитѣ, както и да създадатъ скандали въ нашитѣ храмове? Това, може би, е пригодно за цѣлитѣ на ония, които искатъ да компрометиратъ нашата църква и да я отклонятъ отъ нейния вѣковенъ пѣтъ. Та другояче не може да се обясни злоупотрѣбата съ истината въ събранията, които системно се устрояватъ отъ едни и сѣщи лица, и въ които участвуватъ лица, принадлежащи почти на една и сѣща партия. Имаме изповѣдта на дописника. Какво значатъ думитѣ „освѣдомени за борбата, която поема соф. синодъ срѣщо екзарха“? Не сж ли тѣ заблуда, не сж ли тѣ люта гавра съ истината и съ довѣрието на гражданитѣ? Какво искатъ и какво гонятъ съ това господата, които устрояватъ събрания и излизатъ съ телеграми да говорятъ за раздѣла на църквата, цѣлостта на която се гарантира отъ 39 чл. на конституцията, и за борба, каквато нѣма и не може да има по тази раздѣла, защото нѣма въпросъ за такава!

Искатъ да се изпълни традицията ли, която се е слѣдвала и слѣдва въ нашата църква отъ възобновата ѝ до днесъ? Но отъ 1872 г., отъ основаването на Екзархията до днесъ, името на екзархъ не е споменувано на Божествена служба. Имаме традицията до освобождението: името на блаженопочиващия екзархъ Антимъ I не е споменувано на Божествена служба. Имаме и традицията отъ освобождението: името на възседаващия днесъ на екзаршеския прѣстолъ екзархъ така сѣщо не е споменувано. Въпросъ за неговото споменуване се подигна отъ прогласата на царството. Добрѣ. Това споменуване гони да се изпълни закона ли, екзархийския уставъ? Но уставътъ е ясенъ и категориченъ за това. Чл. 10 на този уставъ говори: *Всички архиереи на Екзархията канонически се намиратъ подъ непосредственото надзирателство и вѣдомство на св. Синодъ, отъ когото приематъ и ржкоположението си, които поменуватъ въ връме на Божествена служба и до които направо се отнасятъ.*“

Кое трѣбваше да послуша архиереятъ въ Свищовъ — волята на нѣколцина граждани ли, които сж настроени отъ външни лица и които искаха отъ него да наруши закони и канони, или своята архиерейска съвѣсть, която му заповѣдва да почита закона? Той трѣгналъ по гласа на своята архиерейска съвѣсть, който е гласъ на дълга. Ако бѣ сторилъ противното, той би се турилъ въ конфликтъ съ съвѣстта, дълга и закона. Той се намѣрилъ прѣдъ дилема — законътъ или изнудата? Той прѣдпочелъ закона. Може би, за това би билъ оскърбенъ и поруганъ. Да, той би билъ оскърбенъ и поруганъ отъ настроени люде, но не би билъ нито опозоренъ, нито пѣкъ побѣденъ. Правото и законътъ сж съ него. Съ него ще бждатъ и всички, които не се водятъ отъ страсти. Изнудата не е право. Тя е тѣпчене на свободата. Тя е тирания. Тя може само да изложи страната, въ която се толерира, и лицата, които си служатъ съ нея.

Но може да се забѣлжи, че висши интереси налагатъ да стане това, което се искало отъ архиерея въ Свищовъ. Хубаво. Ако е нужно, трѣбва да стане не съ изнуда, не съ тирания, не и съ скандали. Има пѣтъ и редъ, по който може да се внесатъ промѣни въ закона, въ екзархийския уставъ. Ако законитѣ въ царството и църквата почнатъ да се мѣняватъ съ и нуда и по волята на този или онзи, България прѣстава да се счита правова държава. Може би, интереситѣ на ония, които устрояватъ събрания и сѣятъ заблуди, изискватъ да има повече нарушители на закони въ царството, защото виждатъ въ анархията спасителна гаранция за своитѣ... Ала гражданитѣ нѣма да жертвуватъ нито доброто име на царството за тѣхъ, нито пѣкъ традицитѣ, канонитѣ и уставитѣ на църквата. Заблудителитѣ — настроители отиватъ далечъ. А колко далечъ тѣ отиватъ и колко злоупотрѣбватъ съ свободата на събранията и на словото, може да се сѣди отъ слѣдното. На едно събрание извѣстниятъ инсинуаторъ срѣщо синоднитѣ архиереи, като доказвалъ, какъ всичко въ църквата трѣбва да бжде съсрѣдоточено въ властта на едно лице, казалъ: отъ София били пратени въ Цариградъ двама архиереи да се канонизиратъ двама избрани архиереи; това било намѣса неоправдана; извадени били срѣщо тѣхъ двама рунтави и, ще простяте читателитѣ за израза, „мѣна да ги нѣма пратеницитѣ“. Така се говори и така се заблуждава. Отначало до край това е измислица. За честта на Църквата отхвърляме най-категорично тази неистина. Съ тия думи ораторътъ излага църквата. А това е негова интимна цѣль. Тия думи не сж „защита“, но „поражение“. Унесенъ въ страсть и въ неразумие, ораторътъ съ тѣхъ иде да докаже, че имаме работа съ печаленъ фактъ, който доказва не единството на църквата, за което ратува въ устрояванитѣ събрания, но фактическа раздѣла на църквата. Още веднѣжъ опровергаваме най-категорично истиността на неговитѣ думи. И Негово Блаженство екзархътъ и синоднитѣ членове знаятъ много добрѣ, какво повеляватъ чл. 44 и 45 (53 и 54 на ст. уст.) на екзархийския уставъ за канонизацията на избрани архиереи. Първиятъ отъ тия членове казва: „Първата св. недѣля слѣдъ като се одобри епархийския изборъ, св. Синодъ отива въ църква, дѣто, слѣдъ пристойна къ Богу молитва, въ присѣствие на народа, избира канонически свободно — едното отъ двѣтѣ избрани лица. Веднага послѣ това се вписва въ протоколната книга изложение за този канонически изборъ и се подписва отъ всички членове“. А въ бѣлѣжката къмъ чл. 45, като се държи смѣтка за особенитѣ условия, при които е поставенъ диоцеза на Българската църква, се казва: „Въ случай на нужда каноническиятъ изборъ и ржкоположението на новоизбрания се извършватъ, съвмѣстно съ екзарха, отъ двоица синодални архиереи, опълномощени за тая цѣль отъ осталитѣ членове“. Говореното и разпространявано твърдение е въ явно противорѣчие съ посоченитѣ членове и бѣлѣжката. Отъ това може да се заключи, колко се злоупотрѣбва съ свободата на събранията и на словото и какъ съзнателно се хвърля прѣдъ другитѣ православни църкви сѣнка върху висшата наша църковна управа и върху самата Българска църква. Фактътъ е толкова достопечаленъ, колкото и осждителенъ. Касае се за законность и истина. Касае се за изнуда и за насила на законность и на истина. Както за първата трѣбва да стоятъ всички

безъ разлика на звание и на течение, лѣво или дѣсно, така и срѣщо втората трѣбва да се възправятъ всички. Изнудата и тиранията трѣбва да се прѣслѣдва. Трѣбва да бждемъ благодарни на в. „Камбана“, че той изнесе единъ фактъ на изнуда и незаконие, на които сж били подсторени отъ познати лица извѣстни граждани въ гр. Свищовъ.

Тс.

Ст. Михайловски.

Отвѣдъ осойтѣ на слѣпата страсть и отвѣдъ присойтѣ на модната идея.

42.

Историята на човѣшкитѣ общества има своитѣ закони, както природознанието.

Тѣзи закони ни показватъ какъ се пораждатъ, развиватъ и провалятъ народитѣ и тѣхнитѣ общественни наредби.

Всѣки обществененъ дѣецъ е длъженъ да се запознае основно съ тѣзи закони.

Общественникъ който би билъ лишенъ отъ такова знание би мязалъ на цѣритель-биляринъ; той би се грижилъ за подобрене на организмъ неизвѣстенъ нему.

И подобенъ общественникъ е сто пѣти по виновенъ отъ билярина-цѣритель; първийтъ трови цѣла държава — когато вторийтъ злостворетвова въ една твърдѣ тѣсна сфера.

У насъ политиката е достойние на писателствоващи младежи и на скороеманципирани школьники.

Своитѣ вдѣхновения и опятвания тѣ черпятъ въ книгитѣ — и мислятъ че обладаватъ потрѣбната подготовка за публична дѣйность.

Тѣзи самоувѣренность е плодъ на едно отъ най-опаснитѣ самозаблуждения.

Человѣковѣдение и сърцевѣдение не се добиватъ никога чрезъ четмо — а чрезъ дълго живѣяне и наблюдаване.

Купешкитѣ идеи — пазарскитѣ готови възгледи — не пуцатъ глубоки корени въ нашата психика.

Тѣ сж плодъ на людска психическа еволюция; за да ги обсебимъ добръ — би трѣбало да преминеме презъ всичкитѣ фази и стадии — презъ които сж преминѣли тѣхнитѣ автори, — би трѣбало да преживѣиме и „прочувствоваме“ всичко що сж преживѣли и „прочувствовали“ тѣхнитѣ възвѣстители.

Иначе казано, купешкитѣ мисли и идеи сж едно съвѣмъ непотрѣбно за насъ гиздило — когато не съставляватъ неотемлима часть отъ нашето самостоятелно развитие, когато не сж сраснѣти съ нашия психизмъ, когато не сж производъ на нашето лично запознаване съ законитѣ на живота — когато не сж отражение на това що сме разузнали и контролирали при изпълнението на своята човѣшка мисия.

Поради това общественныйтъ мъжъ бива даровитъ и способенъ само по единъ modus — чрезъ дарбитѣ и способноститѣ които е обсебилъ въ борбитѣ на живота.

Като употрѣбявамъ това изражение — борбитѣ на живота — азъ си напомнямъ старовѣковната подумка *vivere est militare*, животътъ е борба.

Ако животътъ е борба — неще съмнѣние че само онзи който дълго време се е борилъ може да се нарѣче добъръ борецъ — както и само онзи който дълго време е ходилъ по морето може да се назове добъръ мореплавателъ.

Младежитѣ, слѣдователно, сж винаги негодни за политически животъ; тѣ не могатъ да знайтъ какво е поирѣбно на обществото между което се намиратъ — защото не сж минѣли презъ школата която създава обществовѣдци.

Младежитѣ често думатъ:

— „Въ насъ, младитѣ, има повече доброта отколкото у дѣртацитѣ; ний не сме исхабени и ожесточени въ борбата — като тѣхъ!“

Тѣ се мамѣтъ.

Бокле написа цѣла книга за да покаже — чрезъ маса примѣри отъ всесвѣтовната история — че въ урежданѣето на обществата честнитѣ по невѣжественни хора сж толкова опасни колкото и безсвѣстнитѣ, — и биватъ даже, навремени, по опасни отъ тѣхъ!

Тѣзи истина е — въ историята и въ преданията на народитѣ, — па дори и въ религиознитѣ поуки и морални концепции, — истина всепризнаната, истина считана за изразъ на върховна мъдрость.

Въ стария завѣтъ — Ехова говори на Евреитѣ — за да ги опомни и окопити:

„— За да ви накажѣ ще ви пратѣхъ млади хора да ви управляватъ!“

Единъ френски мислителъ Desiré Nisard, дума:

„— Колкото политиката е работа ползотворна и живоносна когато се върши отъ человѣкъ мъдъръ и опитенъ, отъ свѣтовѣдецъ, — толкова тя е игра опасна и безсмисленна когато става достояние на словоохотливи момци и на невѣзможали „преобразователи“.

Въ Renaissance Latine единъ френски философъ се провикваше преди 5—6 години.

„— Народнийтъ водачъ трѣба да бжде социологъ; държавникътъ трѣба да бжде социологъ; — въ противенъ случай тѣ сж отровачи на публичната душа.

„А социологията не се добива въ библиотекитѣ; тя не се заема; *l'art de gouverner les hommes, l'art de diriger les sociétés, l'art de consolider les Etats — peut s'apprendre mais ne peut pas être enseigné*, — (искуството да управляваме хората, да уреждаме обществата, да укрѣпяваме държавитѣ — може да бжде обсебено, но не може да бжде преподавано!)“

43.

Да се предава човѣкъ на култа къмъ художеството съ необузданно лудѣяне, — да посветява човѣкъ на изящни издѣлия всѣка своя мисль, всѣка своя сила — всичката си душа — всичкия си животъ — това е нечестиво, това е светотатственно.

Искуството не е всичко на свѣта.

То е една мисия, — но има и други мисии по велики.

Нашийтъ животъ принадлежи на длъжността, — длъжността къмъ Бога, длъжността къмъ сѣмейството, длъжността къмъ отечеството, длъжността къмъ человѣчеството.

Има работи които не сж много приятни — които не сж велики — които не ни доставятъ именитость и тържества — но които сж задължителни.

ни — които се налагатъ намъ отъ съвѣстѣта ни: трѣба да знайме да ги вършимъ!

Ний имаме често случай — въ разни предприятія и занятия — да се допитаме до своя вкусъ — до своитѣ влечения и навици; тогава ний можемъ да правимъ изборъ. Само въ дължността изборъ не се прави.

44.

Другарскитѣ литературни кржжози създадохъ у насъ една своеобразна критика която може да се назове „сѣтрапезническа критика“.

Сѣтрапезническа критика — то е взаимновеличавие между сподвижници по лъжица и вилушка; то е въспроизвеждане на интимни словоизлияния — въ вѣстници и списания.

У единъ старовремеки латински сатирикъ — у Персия ако се не лъжа — тоя родъ критика бѣ охарактеризирана въ слѣднитѣ три думици: *Asinus fricat asinum.*

Любителитѣ на приятелска критикарщина думатъ:

„— Кой ще ни хвали ако не онзи който ни обича? —“

Това наивно и цинично въсклицание не заслужва други отговоръ освенъ слѣдния: обич нито се доказва нито се усиля чрезъ мегданска връвва!

Редакторътъ на едно българско списание си послужилъ съ по друга аргументация. „— Защо, провикна се той, нашиятъ приятел да не бжде и нашъ критикарь — ако знае да критикува мъдро и свѣдено?“

Отговаряме на този хитроумникъ:

Както и да забуля своитѣ изрази, критикарь който пише за близкитѣ си приятели върши или дѣло неделикатно или дѣло злобно.

Неделикатно дѣло върши той ако ги хвали: не е позволено да диримъ елементи за публична прослава въ колегиални сантименталности — въ любезноститѣ или услугитѣ които повседневно размѣняваме съ нашитѣ съдѣйци и спжтници по пътя на живота!

Злобно дѣло върши той ако ги кори: не е позволено да осждаме въ печата хора които се намиратъ постоянно при огнището ни — хора които ни разкриватъ интимнитѣ си мисли и ни даватъ доказателства че виждатъ — въ духовното си единение съ насъ — условия за своята добротина!

На онѣзи които създадохъ у насъ *сѣтрапезническата критика* — критика която съставя отличителна черта въ сегашнитѣ ни литературни нрави — ний ще напомнимъ думитѣ на Поля Алберта: „— *Il ne faut dissequer que les morts!* —“ Сирѣчь: Векритие се извършва само върху мъртвеци. (*Pol Albert, Poètes et poesie* страница 92).

Знаменитийтъ френецъ иска да рѣче че докогато единъ писателъ продължава да се подвизава на литературното поприще — ний не сме въ състояние да искажемъ върху неговата дѣйностъ окончателно сжждение; когато разглеждаме картина въ единъ музей — ний не се поставяме съвсѣмъ близо до нея а избираме въ простора оная огледна точка отъ къдѣто можемъ да схващаме едновременно цѣлостта на картината и нейнитѣ детайлни качества. Когато се касае за писателъ — огледната точка не се намира никога въ кабинета на неговия *alter ego*.

Исказвайте предпочтения; но оставете пототството да формулирва неизмѣнни присжждения.

45.

Материялизъмътъ е безплоденъ, той не е въ състояние да създаде нищо.

Вѣченъ источникъ на вдѣхновение е вѣра въ върховната правда. При отрицание на доброто — хубавото е просто игрословие.

А най доброто опредѣление което можемъ да дадемъ на доброто е това:

Вѣра въ единъ върховенъ принципъ на разумна любовъ — вѣра отъ която исхождатъ веѣки добъръ редъ и веѣкакви нѣжни връзки между човѣцитѣ.

Художници материялисти които говорѣтъ за идеалъ — говорѣтъ, прочее, нелѣпници; идеалътъ е въсторгъ на духа; Богъ то е щастие на сърцето. Какъ да раздѣлимъ идеала отъ Бога?

46.

Самоубийствата почнжж да честѣтъ у насъ.

Много млади хора — които не знаѣтъ какво да правѣтъ съ живота си — въображаватъ си че намиратъ отговоръ на тоя великъ въпросъ като премахватъ себе си отъ числото на живитѣ.

„— Въ живота нема смисълъ!“ — се провикватъ тѣзи безумници.

Смисълъ има — но тѣ не го виждатъ!

Тѣ не виждатъ светостта на дълга — тоя въсходъ къмъ Бога — и светостта на страдание то — това усвѣршенствование на духа!

Смисълъ ли нема въ живота?

Ако липева нѣгдѣ смисълъ, господа пеленачета на волната мисълъ и бозайници на школската ука, то не е въ живота — а въ вашитѣ идеи за живота!

Немощни ако сте — защо се сърдитѣ на сждбата.

Извѣнъ себе си човѣшкото сжщество нема право да дири извора на своята немощ!

Както си постиламе — тѣй ще си лѣгаме.

Веѣко човѣшко сжщество е тѣкачъ тукъ нѣземи — тѣкачъ на своята добротина или злочестина.

Богъ ни е далъ повеля да вървимъ къмъ обѣтованната земя; но трѣба, предварително, да си пробиемъ пътъ къмъ това обиталище.

47.

Партиитѣ често заговарятъ за потрѣбата да се издигнатъ паметници на тѣхнитѣ основатели или водачи...

Жабата запитала нѣколко кукумявчета:

„— Вий сте мъдри и разбрани птиченца — освѣтлете ме — коя птица е най-красива? —“

Кукумявчетата единодушно отговорили:

„— Че иска ли питанье? най-красивата птица е нашата родителка кукумявката.

Свещ. Д-ръ К. Цѣновъ.

Психология на религията.

II.

Психологията на религията е разработена най-добрѣ въ Сѣверна Америка, Англия и Германия. Главнитѣ източници за свѣдѣния по тази наука сж:

Нѣкои отъ съчиненията на Starbuck, W. James, Coe, Leuba, Myers, Murisier, Flournoy, Troeltsch, G. Wobbermin, Clark, Worcester, Mass и др.; the Proceedings of the Society for Psychological Research, които излизатъ въ Лондонъ при К. Brimley Johanson; сжщо и отъ 1904 година излизащиятъ: the American Journal of Religions Psychology and Education; въ 1907 година, мѣсець априль, е основано сжщо едно списание (въ Halle a/s, Verlag von Carl Marhold) отъ G. Vorborcht и Joh. Bresler подъ заглавие: Grenzfragen der Theologie und Medizin, което трактува по сжщитѣ въпроси; и пр.

Психологията на религията има за задача да ни обясни произхода, сжщността, съдържанието и значението на религиозната вѣра, както и условията, при които сж възможни явленията на тази вѣра.

Мнозина практики теолози сж на мнѣние, че съвсѣмъ не е важно да се търси основата и сжщността на вѣрата, а само е важно за теолога вѣрата като фактъ.

Обаче не трѣбва да се забравя, че човѣкъ има освѣнъ практически, и теоретически интересъ, който е не по-малко важенъ, както за интелектуалния развой на отдѣлната личностъ, така сжщо и за прогреса на цѣлото общество. Културниятъ напрѣдъкъ щѣше да бжде невъзможенъ, ако бѣхме лишени отъ способността да търсимъ и намираме причинитѣ, условията и взаимоотношенията на явленията, както на физическия, така и на духовния миръ. Човѣшкиятъ животъ се осмисля само чрѣзъ дѣла, въ които е вложено многостранно разбирателство и интелигентностъ. Не напразно се казва, че „знанието е сила“. Речемъ ли да се откажемъ отъ теоретическото знание и изслѣждане, то сигуръ да бждемъ, че ще подрѣжемъ крилата и на практическия животъ. Това е една аксиома на днешно врѣме. Обаче често пкти теоретическитѣ издирвачи нѣмагъ прѣдвидъ никакъ практическия животъ и това се обяснява съ обстоятелството, дѣто туй изслѣждане доставява до висша степенъ една интелектуална наслада и, докато за практицитѣ хора теоретическото знание е само срѣдство, за тѣхъ се явява като цѣль. И ако бихме седнали да питаеме защо теоретикътъ мисли и изслѣдва, то е сѣ едно да питаеме защо славейтъ пѣе и защо камъкътъ пада. Да мисли човѣкъ е присжща нему способностъ, а особено силна е тя при интелектуално надаренитѣ натура. Ако този интересъ ни заставява да търсимъ причинитѣ и на най-дребнитѣ явления въ природата, то толкозъ повече се явява интересно да бждатъ изслѣждани духовнитѣ явления, въ случая тукъ на вѣрата.

Но често пкти се казва, че положителното знание подкопава вѣрата и докарва до невѣрие, както се утвърждава и обратното, че знанието засилва вѣрата, или най-малко, че не е въ противорѣчие съ нея. Колко трудъ и колко енергия е похарчена да бждатъ защищавани тѣзи положения и всѣка отъ странитѣ мисли, че е спечелила. Но никой не знае днесъ какви сж положителнитѣ резултати. Намъ се струва, че всичката неясностъ произлиза отъ обстоятелството, дѣто тукъ се смѣсватъ безразборно двѣ съвсѣмъ нееднородни и несравняеми нѣща: функция на вѣрата съ съдържание на вѣрата и затова винаги остава едно незапазено мѣсто за фехтуване. Функцията на вѣрата е една дадена способностъ въ човѣшкия организъмъ, а ргогг дадена както би казалъ Кантъ, както е дадено да мога да имамъ зрителни осѣщания, слухови, вкусови и пр. А нейното съдържание се послѣ придобива, то не е дадено, и зависи отъ общото ниво на извѣстна епоха, както и отъ интелектуалното развитие на всѣка отдѣлна личностъ. Това съдържание може да бжде вѣрно, но може да бжде даже изцѣло невѣрно и суевѣрие, както ни показва историята

на религиозното развитие. Една личностъ може да го придобие по самостоятеленъ генетиченъ начинъ, при това като се обърне и къмъ историческия религиозенъ животъ, за да допълни и коригира съдържанието на своята вѣра и съ критерия на вѣковното религиозно съзнание, или пъкъ да приеме всичко на готово, по традиция. Знанието може да бжде фатално за съдържанието на вѣрата, но и никога не въ такава степенъ за нейната функция. Да вземемъ за примѣръ отношението на знанието къмъ суевѣрието и традицията. Първомъ, що е суевѣрие? Суевѣрието е обяснение на извѣстни факти, което нѣма абсолютно никаква връзка съ тѣзи факти и това човѣшкиятъ умъ може лесно да отхвърли, щомъ види веднажъ, че това е така. Традицията пъкъ е наготово добито познание. Тя може да бжде не само частъ отъ съдържанието на вѣрата, но изцѣло това съдържание да бжде една традиция. Но докато суевѣрието е невѣрно познание, то традицията може да бжде (па може и да не бжде) и вѣрно познание, но само, че не добито по генетиченъ начинъ. Значи, традиция и суевѣрие сж понятия, които не се покриватъ, но не се и изключаватъ: суевѣрието може да бжде добито по традиция, както и традицията може да бжде суевѣрие, но само, че тя може да бжде и вѣрно познание. Тѣй че съдържанието може да бжде добито самостоятелно, може да бжде традиция, суевѣрие или пъкъ смѣсъ отъ всичкитѣ тѣзи нѣща. И когато придобивамъ положително познание въобще, то може да бжде или да не бжде въ хармония съ съдържанието на вѣрата. Но що слѣдва отъ това изобщо за вѣрата? Ние сме свидѣтели при историята и развитието на човѣшката мисль, че теоретичното познание по нѣкога може да отиде дотамъ, щото да отрича всѣка вѣра и да смѣта, че тя подлежи вече на изчезване. Обаче тукъ изпква проблемата, че вмѣсто да изчезне всѣка вѣра, както се очаква да бжде, то остава *мѣсто*, налага се на човѣшкия умъ и той търси другъ изходъ и друго обяснение. Значи, и въ врѣме на абсолютна теоретическа несполука или кризисъ, умътъ не е въ положение да отхвърли това загадъчно нѣщо, както прави въобще съ съдържанието на вѣрата, а търси нови пктица и счита за придобивка, ако бжде нѣкога въ положение да схване и обясни тази проблема.

За развързка на „Гордевия вжзелъ“ психологията на религията, като има прѣдвидъ фиаското на досегашното обяснение произхода и сжщността на вѣрата, приема: *покрай съдържанието на вѣрата и функция на вѣрата.*

Тѣзи двѣ понятия сж нееднородни величини и като такива сж несравняеми; функцията на вѣрата е природенъ фактъ, а съдържанието — резултатъ на умствена дѣйностъ и затова тѣ не могатъ да бждатъ нито противорѣчиви, нито непротиворѣчиви една на друга; защото противорѣчие и съгласие сж логически понятия и като такива могатъ да се явяватъ и съ мѣродавни само въ областята на мисльта, дѣто мѣрката е „логическа“, „нормативна“, а не „фактическа“, „реална“. Знанието може да подкопае съдържанието на вѣрата, това съдържание може да отпадне, но да причини абсолютното изчезване на функцията е невъзможно. Влиянието на знанието върху функцията на вѣрата е само относително и косвено, защото тѣ не сж въ необходима връзка. Това влияние ще разгледаме послѣ. *Възможността* за явяване каквото и да било съдържание на вѣрата е обусловено отъ тази функция, но не и обратното. Една частъ отъ съдържанието на вѣрата и то дискурсивната, раздѣлната се добива и оформява чрѣзъ тѣй нарѣченитѣ „функции на обективирането“ реалния миръ и чрѣзъ разсждителната ни способностъ, а другата частъ, мис-

тичната, интуитивната, иррационалната се добива чрез функцията на вѣрата, на която службата е непосредственото възприемане на абсолютното, Бога. А съединението на тѣзи два вида съдържание е възможно по силата на туй обстоятелство, дѣто всичкитѣ тѣзи функции на нашата психика не сж разединени, а прѣдставляватъ едно органическо цѣло. Отъ туй е обусловена и цѣлостта на нашето съзнание.

Всичкитѣ тѣзи въпроси ще бждатъ прѣдметъ на специално психологично изслѣждане и ние ще се повърнемъ послѣ на тѣхъ.

Съ една рѣчь, вѣрата се явява въ очитѣ на психолога като една *упорита* психична проява. Извѣстно е, че гениални религиозни натури, но съ теоретически интересъ, считатъ тази проява не само за една значителна частъ отъ нашата психика, но за една такава *необходима* жизнена частъ отъ общия строй на човѣшкото естество, безъ която ние бихме били осжкати и жалки сжщества.

Това, дѣйствително, е едно смѣло твърдѣние и заслужава да бѣде анализирано. Психологътъ-философъ и психиатрътъ трѣбва да установятъ:

а) Дали религиозността не е едно патологично състояние;

б) Ако въ случай не е такава състояние, то дали е съвмѣстимо, „религиозностъ“ съ „правилна мислителна способностъ“ и

в) Ако това е съвмѣстимо, то най-малко да признаятъ, че въ утвърдението на религиозния човѣкъ (какво вѣрата е необходима жизнена проява на човѣшкото естество) има извѣстенъ смисълъ и да почнатъ да изслѣдватъ тази проблема, а не съ една лекостъ да се отхвърля всичко онова, що е загадъчно и не тѣй лесно-понятно. Резултатитѣ и заключенията могатъ да бждатъ благоприятни или неблагоприятни за религиозния човѣкъ, но истината изисква честни издирвачи, безъ огледъ на резултатитѣ.

Психологията на религията е вече направила този опитъ, макаръ, че още много не достига, та резултатитѣ да могатъ образува едно системно цѣло. Този недостигъ произлиза отъ това обстоятелство, че психологията на религията не може да застане на самостоятелна нога и за нѣкои въпроси се нуждае отъ помощта на общата философия и теологията. Обаче спрямо тѣзи науки тя още не си е опрѣдѣлила отношението или по-право тя още не си е уяснила въпроса, какво мѣсто да имъ даде при разрѣшаването на своитѣ задачи. Тя се чувствува мощна по отношение въпроса за произхода и сжщността на вѣрата, обаче при опрѣдѣляне истинното нейно съдържание, дѣто доминира теорията за цѣнноститѣ, тя е принудена или да се отрече отъ тази работа — а тогазъ не ще може да измѣсти изцѣло философията на религията, както тя иска, — или пъкъ да търси помощта на споменатитѣ по-горѣ науки, но тогазъ ѝ се налага да опрѣдѣли мѣстото имъ въ своята система, което нѣщо подпълно още не е направила и се страхува да го направи, като млада наука. По причина на тази неустановеностъ тя още не си е изработила една ясна и сигурна метода.

Грѣшката на досегашната философия на религията се състоеше въ това, дѣто тя не обработваше религиознитѣ въпроси възъ основа на религиозния опитъ и прѣживявания, а само си служеше изключително съ спекулативната метода. Едно врѣме естественицитѣ не наблюдаваха самата природа и отъ нея да се учатъ, но се държеха изключително о Аристотеля; така и тука при тази метода: не наблюдаваха фактитѣ на религиозния животъ, но построяваха само умствени комбинации, като мислѣха, че отношението между понятията въ нашия умъ е равно

на отношението между реалнитѣ прѣдмети. Това нѣщо хората наслѣдиха отъ Аристотеля, който казваше, че „само съ формалното въ нашия умъ-ние можемъ да познаемъ реалното въ природата“. Още по-крайно бѣше Платоновото учение. Той утвърждаваше какво истинно битие иматъ само „идеитѣ“ и пр. Днесъ обаче не се мисли така и психологията на религията (както прави общата психология и много още други науки) изхожда отъ опита и религиознитѣ прѣживявания и тогава търси причината и природата на тѣзи явления.

Нѣкои отъ психолозитѣ си служатъ съ експерименталната „*статистическо-биологичната метода*“. Това е метода на Starbuck-a, Vorboedt-a и др. При тази метода се има опасностъ да се изтълкуватъ религиознитѣ явления, като чисто био-физиологични явления и при това може би само за извѣстна епоха необходими. Тази метода, като си служи изключително съ похвата на естественитѣ науки, е принудена да приеме прѣдпоставкитѣ и заключенията на тѣзи науки. Естествено е, че по такъвъ начинъ се изключава всѣка възможностъ да се схване вѣрата въ нейното истинно значение и характеристична особеностъ. По цѣлесобразна е метода на W. James-a, която обикновено се нарича „*методата на отличнитѣ, отбранитѣ случаи*“. Тази метода вади своитѣ заключения отъ еднаквитѣ характеристични религиозни проявления при разнитѣ отбрани случаи и се старае да обясни тѣзи проявления. Тукъ не се изключава и ексцентричната изродена и патологична религиозностъ. Грѣшката на тази метода се състои въ това, че тя, като се опира на религиознитѣ прѣживявания, не се ориентирва сжщеврѣменно и на цѣлокупния историченъ животъ. Откѣсването на индивидуалната лична религиозностъ отъ историческото развитие на религията води къмъ единъ неизцѣримъ субективизъмъ. Върху този важенъ пунктъ и грѣшка посочва францускиятъ религиозенъ философъ Boutroux. А най-големо значение има тази връзка по отношение съдържанието на вѣрата.

Друга метода е „*иманентно-рационалната*“ метода, прилагана отъ Troeltsch-a. Тя избѣгва нѣкои отъ грѣшкитѣ на посоченитѣ по-горѣ методи, но, като иска да се избави отъ „всѣка прѣдпоставка“, оперира само въ границитѣ на строго понятното и не остава никаква отворена врата за иррационалното. Но една строго формална и безъ всѣкаква прѣдпоставка критика при религията е „илюзия“, както казва Dilthey. Мѣрката, съ която иска Troeltsch всичко да измѣри е „иманентния априоренъ законъ“. Но трѣбва да се знае, че не всичко, което излиза извънъ „рационалната основа“ е Schein (привидно, фалшиво явление) и не всичко, което не се обхваща отъ нашата логика е „Irrtum“ (заблудение). Напротивъ, съ положителностъ може да се твърди, че тъкмо *иррационалното* е характеристичната особеностъ на вѣрата и че тъкмо това е нейната природа; затова намъ се струва че прѣпоръчаната отъ G. Wollersheim-a „*трансцендентал-психологична*“ метода е най-пригодна за обяснение въпроситѣ на вѣрата. Отъ една страна тя избѣгва грѣшкитѣ на другитѣ методи, а отъ друга разглежда и по кой начинъ дохождаме до истинното съдържание на религията, ориентирана върху историческия моментъ. Тази метода не стои само въ рамкитѣ на чисто емпиричното (религиозния опитъ), сжщо и въ рамкитѣ на чисто рационалното, а се домогва и до иррационалното и откровенито и, като рефлектира върху тѣзи явления — значи служи си и съ иманентно-рационалната метода — дохожда до тѣхната прѣцѣпка и образува отъ добититѣ резултати едно системно цѣло.

(Слѣдва).

И. Евтимий.

Слѣдъ празденетвата.

Цѣпти българскиятъ родъ, като националностъ, щомъ тъй усърдно се чувствува паметъта на народнитѣ дѣйци, както отъ-завчера се чувствуваха и отъ учителство, и отъ правителство, и отъ преса имената на Свв. Кирилъ и Методий и на о. Паисия. Само единъ народъ, който живѣе, празнува усърдно паметъта на своитѣ вдѣхновители и крѣпители. Такива тъй единодушно чувствувани и тъй отъ критика и разногласия пощадени национални празденства сж възможни само на такава народна нива, на която *цѣпти* и дава плодъ туй що прѣди вѣкове на нея е посѣто отъ творцитѣ на народната самобитностъ.

Да, цѣпти българскиятъ народенъ гений. Но неволно погледътъ се обръща назадъ и вижда двѣ тъмни точки, тъмни епохи, когато, вмѣсто този цѣвтѣжъ, буренъ растѣше на българската народна нива и забрава и прѣдвѣщаваше. Едната е епохата на Светитѣ брата, другата е епохата на хилендарския скиталець. Въ едната мощно било българското име, но тази желѣзна мощъ не била въ сила да осигури на българската нация животъ и бждаще, защото била желѣзенъ колосъ на дървена основа, защото и липсвало въ основата културна самобитностъ и народна писменостъ. Въ другата епоха и тази желѣзна мощъ нѣмало, и сжщата безпросвѣтностъ и безнадежностъ въ културно отношение натискала българския народенъ гений. И въ едната, и въ другата епохи буренъ и пущинакъ покривалъ българската народна нива, и само заблуденъ нѣкой мечтателъ би можалъ да очаква, че нѣвгажъ цѣпте и просвѣта ще замѣни този буренъ и тази забрава.

Българскиятъ народъ, като народъ, бѣ въ тѣзи епохи на смъртно лѣгло. Смъртъ очакваше и смъртъ постигна всички езически народи, до които се докосна християнскиятъ лжчъ и които не можеха да го посрѣщнатъ самобитно и самостоятелно. И българскиятъ народъ губѣше полека-лека старата си религия, а съ нея и обединяющето го национално звено. Но той замѣни езическото съ християнската правда и въ сжщото врѣме не изгуби националността си. Той започна да се счита члѣнъ на Христовото тѣло, безъ да прѣстане да се счита члѣнъ на народитѣ. И за туй той благодари на Свв. Брата, които, като му дадоха писмена и книги, го повикаха на самобитно усъвършенствование подъ осѣнението на Христовата свѣтлина.

И израстна подъ готвящия се гробъ нѣжно цѣпте и то прѣдвѣщаваше животъ и на прѣдѣкъ. И заживѣ и зацѣвтѣ българскиятъ народенъ гений.

Минаха вѣкове и прѣдъ новъ гробъ се намѣри българскиятъ родъ. И пакъ буренъ и забрава обграждаха и се готвѣха да покриятъ този гробъ. И пакъ въ монашеска келия свѣтна искра, която възпламени и съживи българина и надъ нѣкогашния гробъ сега сплотена народна мощъ спомня мрачното минало и жаднѣй за свѣтло бждаще.

И всички, и поетѣтъ, и държавникѣтъ, и училището, и българската книга, се надпрѣварятъ да кажатъ, че *помнатъ*: помнатъ онзи безпросвѣтенъ мракъ въ мрачнитѣ двѣ епохи и помнатъ свѣтлитѣ личности, които ни избавиха отъ него.

Но хубаво ли тѣ помнатъ?

Не забравятъ ли да обрнатъ внимание на нѣщо важно, нѣщо сжществено отъ ореола, който загражда лика на свѣлитѣ тѣзи личности?

Всичкитѣ *забравятъ* нѣщо много важно, нѣщо сжществено. Тѣ забравятъ, че Светитѣ Брата и о. Паи-

сий бѣха монаси, бѣха *духовни лица*. Тѣ забравятъ, че тѣхниятъ ореолъ е само лжчъ отъ друга свѣтлина — отъ Христовата. Тѣ забравятъ, че *Христовата църква* въ нашето отечество е единственото това учреждение, което може да нарече свои тѣзи свѣтли личности и да се похвали, че то ги е откърмило, откранило и вдѣхновило на благословенъ подвигъ. Всичкитѣ забравятъ, че завчерашнитѣ празденства не сж нищо друго освѣнъ триумфъ на църквата, нищо друго освѣнъ тържествено доказателство, че жизнеспособна и плодотворна е идеята, на която църквата служи и която вдѣхнови и потикна Светитѣ Брата и отца Паисия на работа и подвигъ.

Всичкитѣ забравятъ при завчерашнитѣ тържества, че виновницитѣ на тѣзи тържества бѣха *духовни лица*.

Всички, вѣроятно, и ще протестираатъ противъ това твърдение съ напомняние, че подробно се излагаха тѣзи дни биографически свѣдѣния, които на всички ясно напомниха, че Свв. Кирилъ и Методий и о. Паисий бѣха *духовни лица*.

Но има помнение и признавание на думи само и помнение и признавание на *дѣла*. Въ дѣлата се вижда, кой що помни и кой що забравя. Отъ тази гледна точка погледнато, не се ли забравя въ тѣзи дни на тържества и славословия, че *духовни лица* сж виновницитѣ за туй и че *църквата* е тази, която ражда и крѣми подобни народни крѣпители? На думи може би нѣкои и това да сж си спомнили, но на дѣла?

Ако ние на *дѣла* си спомняхме всичкото туй, тѣй ли щѣше да бжде изтикана на страна българската църква, тѣй ли щѣше да бжде онеправдано отъ закони и управители нашето духовенство и нашата църква? Ако ние съзнавахме, че на живата и плодотворна църковна идея се дължи животътъ и плодоветѣ, които послѣдваха подвига и дѣятелността на народнитѣ дѣйци — *духовни лица*, то щѣше ли такава незаинтересованостъ къмъ църковния животъ да владѣе въ нашето общество, щѣше ли българското духовенство — духовното потомство на Свв. Брата и на о. Паисия — да бжде тѣй оставено само на себе си и почти захвърлено отъ държавата, която то на плѣщитѣ си изнесе отъ бездната на отдавна зиналия гробъ?

(Слѣдва).

В. Узуновъ.

Поменъ за о. Паисий.¹⁾

Ние сме радостно подсѣтени да празнуваме 150-годишнината на великото о. Паисиево дѣло — появата на Словѣнобългарската му история. Тиха, но дълбока радостъ буди въ българската душа тоя милъ споменъ, защото о. Паисий ни изведе изъ тъмнината прѣдъ свѣта горди и смѣли, съ твърди стѣпки, къмъ свѣтла бжднина. О. Паисий! — това е камбаненъ звънъ прѣзъ тиха нощъ, който извѣстява *Възкресение* на цѣлъ единъ народъ. И това възкресение до день днешенъ продължава своя процесъ, който прѣзъ послѣднитѣ нѣколко години се изрази особно силно задъ Рила и Родопитѣ. Това възкресение изкара изъ тъмнината новобългарското пѣргаво царство и — дай Боже — скоро да докара и общобългарското единство. Ние се чудимъ на величайшата вѣра, що е пълнила душата на о. Паисия, която го е подтикнала да се наеме планини да мѣсти и народъ да създава. Ние малчуганитѣ се чудимъ, че тая вѣра прѣвъзможна и създаде дори такива велики събития, които самъ

¹⁾ Сказка, държана въ Соф. Дух. Семинария на 11 май, 1912 год.

о. Паисий едва ли е могъл да си прѣдстави въ цѣлата имъ грандиозностъ. Защото българскиятъ народъ за 150 години извървѣ такъвъ дълъгъ пътъ въ културата, какъвто ни единъ европейски народъ не е изминалъ. Затова съ завистъ ни се чудятъ и ни ублажаватъ нашитѣ неприятели.

Българската държава и френската при еднакви условия почнаха исторически животъ прѣзъ деветото столѣтие. Сега френското племе брои повече отъ 40 милиона, а българското едва 6 милиона. Каква е тая поразителна разлика въ числата, като се знае добръ българската плодovitостъ? Причината не е тайна, а се намира въ вѣковното прѣтопяване на българитѣ въ полза на турци, гърци, сърби, руси, нѣмци и маджари. Това прѣтопяване скоро щѣше да изличи отъ бѣлия свѣтъ българския народъ, ако да не бѣше о. Паисий.

Онова, което ни най-много огорчава въ днешното тържество, то е, че ние почти нищо, нищо не знаемъ за живота на о. Паисия. Освѣнъ това, — че е роденъ около 1722 г. въ македонската област на самоковската епархия, че е станалъ монахъ и проигуменъ въ Хилендарския манастиръ на св. Атонъ; сетнѣ, че е миналъ въ Зографския манастиръ, — друго нищо положително не знаемъ. Много догатки сж правени, но ни една не почива на факти.

Годинитѣ текатъ, столѣтия ще се занижатъ и ще дойде врѣме, когато, може би, ще зематъ да се съмняватъ, че е било възможно да живѣе толкова свѣтла личностъ въ такава мрачна епоха, — както сега се съмняватъ за Буда, Заратустра и дори за Шекспира, като авторъ. Ще дойде врѣме, когато личността на о. Паисия ще се ограда съ ореолъ на легендарностъ. Но нищо: една силна, велика, обединена, цѣлокупна България, възвисена до облацитѣ, ще стои като незисбленъ паметникъ, който нѣма да се бои отъ буритѣ на вѣковетѣ и вѣчно ще напомнюва легендата за хилендарския скроменъ монахъ, който живота си положи за народа.

Наистина, ние нѣмаме биографни свѣдѣния за живота на о. Паисия, но неговото скюбимно дѣло — неговата славянобългарска история, която съдържа толкова лични елементи, дава възможностъ да влѣземъ въ богатата му душа, да откриемъ неговия свѣтозоръ и да установимъ вжтрѣшната му физиономия — неговия характеръ. И ще дойде день, когато ще се състави пълна биография на о. Паисия, като се изхожда отъ неговата история: тая работа чака своя майсторъ. Така сж съставяли биографии на много велики мжже, за които е нѣмало външни биографни свѣдѣния.

Прѣди да минемъ върху съдържанието на славянобългарската история, нека прѣминемъ бѣгло най-важнитѣ исторични факти отъ падането на България до о. Паисия. Като видимъ, какво исторично наслѣдство е ималъ той прѣдъ видъ, по-ясно ще схванемъ значението на проповѣдта му.

Слѣдъ тримѣсечна грозна обсада прѣзъ 1393 год. 17 юлий, падна ст. Търново въ краката на Баязидовия синъ Сюлейманъ. Ни единъ войникъ български не се прѣдалъ: всички измрѣли съ оржие въ рѣка. Турцитѣ влѣзли, всичко ограбили, многобройнитѣ църкви обърнали въ джамии и яхъри. Мерзостъта на запустението ширнала чернитѣ си крила надъ българската столица. Свободата била разпната на кръстъ. Патриархъ Евтимий заедно съ уцѣлѣлата частъ отъ плачущия народъ изпратили въ заточение. Вѣроломно въ една църква изклали останалитѣ живи боляри на брой 110 души. Никой отъ тѣхъ милостъ не поискалъ. Малко по-сетнѣ загиналъ въ кървавъ бой и самиятъ царъ Шишманъ, близко до Самоковъ.

Въ 1396 г. слѣдъ битката при Никополъ паднало

и видинското царство на Страшимира. Слѣдъ осемъ години била отнета и черковната независимостъ. Къмъ половината на 15 в. българскитѣ духовни работи били подчинени на цариградския грѣцки патриархъ.

Когато кървожадниятъ турчинъ покорилъ отечеството ни, голѣма частъ отъ българитѣ били изклани, друга частъ избѣгали въ съсѣднитѣ държави. Орѣдѣлото население биде попълнето съ анадолски турци. Мнозина боляри, за да си запазятъ богатствата, се потурчили. Българскитѣ земи раздѣлили на три дѣла: Едната частъ за българитѣ, другата за турцитѣ, а третата за царя. Дѣлили, както лъвътъ знае да дѣли. Тежки данъци паднали на българскитѣ плещи. На държавата плащали на осемъ едно. Освѣнъ това работили безплатно на бейове и паши, като плащали отдѣлно и на тѣхъ данъци.

Ала еничарския данъкъ билъ най-страшенъ: всѣки петъ години рабитѣ трѣбало да дадатъ 20 хиляди здрави и красиви дѣха, отъ 10—12 години за войници. Тия войници отпослѣ, като забравяли своя произходъ, ставали по-страшни и отъ самитѣ турци. Извѣстни сж тжжнитѣ народни пѣсни за еничарскитѣ золуми изъ България. Млади българчета пращали въ Цариградъ за дървари, копачи и водоносци — все въ казармитѣ. Въ цариградската околностъ пасѣли царски и пашовски коне и вършили най-унизителнитѣ служби.

Дълги 200 години така робувалъ българинътъ. Въ 1595 г. станало търновското злополучно възстание, за да бждатъ подложени българитѣ на още по-грозни мжчения. Тогава 16 хиляди избѣгали въ Влашко. На връхъ Гергьовденъ 1657 г. чепинскитѣ първенци Банъ Велю и всички кметове и попове били подъ ятаганъ потурчени. Споменътъ за това е още прѣсенъ въ чепинскитѣ села. Прѣзъ тая година били разорени 33 манастира и 218 черкви все въ чепинско. Отказалитѣ българи да се потурчатъ били изклани. Прѣзъ 1688 г. се подигнало ново злополучно възстание въ Чипровецъ въ сегашна сѣверозападна България. Чипровчани били изклани до единъ. Тоя послѣденъ опитъ вече съсѣмъ отчаялъ българитѣ. Оттогава се започна най-черно робство. Турцитѣ грабили и убивали населението, обезчестявали момитѣ, заробенитѣ продавали. На всичко отгорѣ се развило грозно турско разбойничество.

Всички черкви били обърнати въ джамии. Богослужението се извършвало тайно въ частни кжци. Религиозната свобода била съвършено отнета; а тя е била единчката изостанала народна отбрана. Които искали да се молятъ по християнски Богу, трѣбало много турски откупи да даватъ. Напримѣръ Провадия давала всѣка година по 7 хиляди аспри — да могатъ робитѣ поне прѣзъ празнични дни да се молятъ. Чудно е, какъ си е запазилъ българинътъ вѣрата, когато свещеници е имало твърдѣ на рѣдко: въ повечето села е нѣмало, та селянитѣ сами извършвали нѣкои отъ трѣбитѣ.

Но българитѣ трѣбало да се борятъ на два фронта: втория фронтъ бѣше усилието на гърцитѣ да ги погърчатъ; и на двата фронта българинътъ трѣбаше да отблѣсва тежкитѣ удари. Фанариотитѣ, наречени така по грѣцката махала Фенеръ въ Цариградъ, съставяли вѣроломна мафия. Тѣ пращали владици въ българскитѣ земи като глави на българската църква. Тѣ съвсѣмъ не живѣли християнски. Тѣхнитѣ развратъ, тѣхното невѣжество сж извѣстни на всички. Тѣ нѣмали нужда отъ съотвѣтни на пастири качества, защото ги поддържала тиранията, благодарение на богатитѣ рушвети. И кой е смѣялъ да ги критикува при такива условия? Кой е смѣялъ да имъ се противи? И послѣдниятъ цариградски хамалинъ грѣкъ е могълъ за нѣколко хиляди жълтици да си купи епископия. Въ България често идвали за владици бивши яхърджи и чибукчии на пашитѣ и всевъз-

можни долни личности, които нищо общо не сж имали съ самата черква, а само съ приходитъ ѝ. Владицината — това сж безконечнитъ данъци, които тия долни хора сж налагали, като си служили съ жестокости подъ защитата на турската власт. Египетското робство на еврейтѣ не е било по-тежко. Раята е нѣмала право и въ никои случай не е смѣяла да търси правда и защита. Кагато нѣкои селяни се осмѣлявали да отказватъ владичината, владичитѣ съ силата на полицията сж прибирали своето безъ изборъ на срѣдства, като затваряли черкви и лишавали населението отъ трѣби. Фанариотитѣ за пари запопвали и съвършено безграмотни хора. По тоя начинъ мнозинството отъ свещеницитѣ били далече отъ всѣка духовна просвѣта. Владицитѣ се обхождали къмъ тия свещеници като къмъ добитъкъ. Тѣ ги карали да извършватъ въ владичкитѣ конаци най-унизителнитѣ работи — като сжщински слуги — роби. Монастирскитѣ и черковнитѣ имоти били въ владички рѣцѣ.

Фанариотитѣ владичи отишли дори по-далече отъ турцитѣ: тѣ посѣгнали и върху езика и книжнината на българитѣ, за което турцитѣ не се сѣщали. Дѣто се водило обучението по български, много на рѣдко, разбира се, захванали да го водятъ по грѣцки. Черковнославянскитѣ езикъ полека-лека билъ изтиканъ отъвредъ. Погрѣчането на българитѣ вървѣло много бързо. Чисто българскитѣ градове Габрово, Търново, Свищовъ зели да се смѣтатъ за грѣцки. На мода станало да се говори на грѣцки въ кжщи. Селянитѣ обаче не се поддавали на погрѣчането: тѣ загазили езика си. Едничката цѣль на фанариотската организация е била да погрѣчатъ България. Дълго врѣме тѣ горили стб. книги.

Въ продължение на дълги и тежки 466 г. до 1870 г. Кагато се издаде ферманъ за учрѣдяване на екзархията, българинтѣ не е виждалъ бѣло видѣло. До Паисиевата история не е имало ни поменъ за българското славно минало. Никаква заря не е прониквала въ гробовния мракъ. Елинизмтѣ всичко душилъ. Подъ него бѣ удавена българската слава. Като нѣкой грозенъ сънь — кошмаръ елинизмтѣ е измжчвалъ народната душа; като Демоклиевъ мечъ е стоялъ надъ българското съзнание. (Слѣдва).

Франкъ Тома.

Почитай жената.¹⁾

Но ето настава критическата възраст; ето пристанището на буритѣ; младиятъ момъкъ достига до този периодъ на живота, въ който изкушенията се умножаватъ и отъ неговото поведение тогава ще бжде въ зависимостъ до голѣма степенъ бждащето му. Този е момента, въ който човѣкъ трѣбва да избере ангела или животното, защото всичко зависи отъ начина, по който той прѣкарва този периодъ на страсти. Хиляди гласове го насочватъ въ различни насоки, гласове вътрѣшни и външни, гласове отгорѣ и отъ долу, отъ небето и отъ ада. Нѣкой би рѣкълъ, че това сж скрити сили, които искатъ на всѣка цѣна да го направятъ своя плячка и сега този младежъ, излизашецъ отъ дѣтството, трѣбва да затвърди своята личностъ, да схване своето „азъ“, както думатъ философитѣ, за да му наложи отпечатъка на добро направление.

А въ този тържественъ моментъ, ще липсва ли ангелтѣ пазителъ? Безъ съмнѣние, не. Наопаки, той ще се развие около човѣка и за тая цѣль ще земе най-обичната, най-прѣчистата, най-идеалната форма, която може да се въобрази; ще се прѣдстави подъ формата на годеница, на съпруга и, като такава, жената ще образува

съ мжжа едни и сжщи връзки, ще се идентифицира съ него, за да бжде сигурна да го пази или да го погуби. Въ майка си, въ сестра си, колкото и малко и да сж били достойни за тѣзи имена, той се е научилъ да прѣцѣнява жената и, въпрѣки голѣмството що ѝ даваше, той е призналъ у жената едно съкровище отъ голѣма стойностъ. Сега пъкъ му остава да прѣцѣни, колко любовъ Богъ е изхарчилъ, за да му подготви съпруга, т. е. сжщество, което му прилича, на което той е длъженъ и може всичко да каже; сжщество, заедно съ което той може да се бори, да се наслаждава, да страда и за благо на което той ще упражнява всичката си сила и енергия. Но и това сжщество си има борбитѣ и мжчнотиитѣ и то може да спомогне на мжжа, като бжде отъ него подпомогнат, както при възкачане по планината туристѣтъ усѣща десеторно по-голѣми силитѣ си, когато има да подпомага едно деликатно сжщество.

И каква идилия е годеничеството! Каква поезия Богъ е турилъ въ тази единствена епоха на живота, въ която човѣкъ научва да се познава, като опитватъ двама заедно сладката история на любовта винаги нова, макаръ и стара колкото свѣта! Колко е сладка пролѣтта съ своитѣ пойни птици, съ своитѣ цвѣта и упоителностъ! Понѣкога тя има дъждове и то внезапни дъждове, но тѣ сж кратки, а слѣдъ тѣхъ Божието слънце се вижда по-разкошно! Кагато младиятъ човѣкъ намѣри тая, която му е била опрѣдѣлена, когато въ битието му Богъ, макаръ и съвсѣмъ скрито, е билъ главния му актѣоръ, сборната точка на буритѣ лесно се прѣодолява и не закѣснява да се обърне въ пристанище на добрата надежда, а оттамъ нататъкъ морето е вече тихо. Човѣкъ си е спокоенъ отъ настѣпилата нѣкъдѣ далечъ буря, тѣй както невидимиятъ морякъ държи греблото, понеже той не се бои отъ дълбокитѣ води. И дѣйствително, щомъ жената — годеница или съпруга — може да изпълнява ролята на ангелъ пазителъ въ живота на младитѣ хора, ние вече трѣбва да прѣцѣнимъ, колко тя заслужава нашата обичъ и нашето внимание. Да я почитаме, ще рече да ѝ дадемъ туй, що отъ нея изискуваме т. е. една чиста душа и едно чисто тѣло, защото моралтѣ не е двоенъ: единъ за насъ и единъ за нея, а е единъ и сжщи, изискуващъ сжщата чистота и сжщата непорочностъ и у едина и у другия. Вѣрно е, че изкушенията сж по-силни, лично сж по-силни за мжжа, отколкото за жената, но затуй ние се наричаме силенъ пълъ и сме длъжни да обладаваме потрѣбнитѣ сили, за да противостоимъ и на по-тежкитѣ изкушения.

Отъ друга страна, тѣзи изкушения извънредно намаляватъ, ако ние слѣдимъ, какво четиво имаме, ако съ внимание избираме своитѣ приятели и ако умѣемъ да сдържаме юздата на въображението си, като му прѣчимъ да бжде страшилище за жилището. Подчинени на тази дисциплина, ние ще избѣгваме туй, що може да ни оскверни и прѣдварително да конпрометира приятността на женибата. Особено трѣбва да се пазимъ да не приличаме на онѣзи младежи, които се забавяватъ да тършуватъ налѣво надѣсно и които се мислятъ лично силни, защото сж сполучили да сломятъ нѣколко сърдца на млади момичета. Всѣка нечиста или лудешка младостъ много по-често може да заведе къмъ нещастни бракове и тѣзи бракове не сж малко днесъ у насъ! Нѣкой може да си помисли, че е въ състояние да тѣпче подъ краката си едно отъ най-светитѣ нѣща въ свѣта — сърдцето на едно младо момиче — а то се случва, че виновникѣтъ прѣвъ понася наказанието за своето прѣсѣтление.

(Слѣдва).

¹⁾ Вижъ „Ц. в.“ бр. 18, т. г.

Свещ. Димитрий П. Кутуевъ.

Църквата и училището.¹⁾

Днесъ така ли е?

За голѣмо съжаление отговаряме, че днесъ не е така. Днесъ храмоветѣ не се посѣщаватъ въ празничнитѣ дни отъ учителитѣ и отъ ученицитѣ; днесъ не се поканва свещеника да извършва водосветъ, когато започватъ занятията въ повечето наши основни училища; днесъ въ много основни училища не се чете молитва прѣди започване на занятията, съ която да се благодаримъ на Бога; съ една дума: днесъ въ много отъ нашитѣ основни училища е изхвърленъ Богъ. Дѣйствително, днесъ има много скръбни явления въ нашия училищенъ и духовенъ животъ. Тѣзи скръбни явления сж една голѣма ненормалностъ въ училищния животъ. Тѣзи явления показватъ, че нашия духовенъ и училищенъ животъ отъ грозни потресения се намира въ ненормално положение. Такава ненормалностъ е спирала за много години великитѣ държави, а такива, като нашата, е изпращала въ гроба. Днесъ има мнозина, които богохулствуватъ църквата и вѣрата, между които има и учители. Това богохулствуване показва, че злото е стигнало до крайнитѣ си прѣдѣли. Отъ устата на учителя, ако той е откровенъ, се троятъ хиляди невини дѣца. Нѣкои отъ учителитѣ — безбожници и невѣрници, сж насочили своитѣ стрѣли и истошаватъ цѣлата своя обществена дѣятелностъ срѣщо Бога, срѣщо Българската църква и срѣщо религията. Тамъ, където не се уважаватъ църквата и религията, тамъ където липсва религиозно-нравственото възпитание, народитѣ приличатъ на корабъ безъ платна, безъ компасъ, безъ кормило; тамъ народитѣ ставатъ роби на плътскитѣ си страсти. Религиозно-нравственото възпитание и образование е плътъ, който води къмъ истинска народна просвѣта, защото възпитава и облагородява чувствата на чловѣка; просвѣщава чловѣческия умъ съ свѣтлината на вѣрата въ възвишени идеи за най-високата истина, най-съвършената красота и най-светата правда; въоушевлява чловѣческото сърдце съ най-искрена любовъ къмъ чловѣчеството; събужда и усилюва съвѣстята и направлява чловѣческата воля къмъ доброто; дава на чловѣка постоянство и силенъ характеръ; прави чловѣка и въ самото нещастие щастливъ, а въ щастие то добъръ, смиренъ, справедливъ и чловѣколюбивъ.

Но днешното възпитание е за оплакване. Днешното училище не възпитава младото ни поколѣние въ духа на религията. Затова и нашето младо поколѣние е тръгнало да търси кладенци въ пустинята, сладка вода въ океанитѣ и рози по скалитѣ. Но постоянно то умира въ пустинята, жадува за сладка вода и се мъчи съ търне и бодили.

Какво значи младото поколѣние за единъ народъ? То е надеждата за народа и грядущето поколѣние; то ще да владѣе, ще управлява, ще възпитава, ще сѣди; съ една дума — то ще нарежда всичко въ обществения животъ. Ако искаме да очистимъ една рѣка, трѣбва да очистимъ по-напрѣдъ нейнитѣ притоци. Нѣма рѣка безъ притоци; тя бива, каквито сж притоцитѣ ѝ. Ако тѣ сж чисти, тя е бистра, ако тѣ сж нечисти, тя бива сѣщата. Чловѣческия родъ е рѣка, на която дѣцата сж притоцитѣ! Каквито сж, слѣдователно, дѣцата, такъвъ е и народътъ, такава е църквата, училището, търговията и всичко, което проявява животъ въ обществото. Ако дѣцата сж безъ контролъ, народътъ става сбирщина отъ нехранимайковци; ако тѣ сж разглезени, той става лѣнивъ; ако сж безхарактерни, несъмишлени и той ще е та-

къвъ. Ако може се намѣри лѣкъ за излѣкуване на младото поколѣние, ще можемъ да спасимъ бѣдащето на народа и цѣлия общественъ строй. Училището е основано, за да ни учи още отъ рано на чловѣческитѣ добродѣтели; да ни направи добри и разумни, честни и справедливи, въ работата си способни, честити и въ всѣко отношение умѣрени.

Ала днешното училище е много далечъ отъ такава мисль. То не възпитава дѣцата въ духа на религията, затова и днешната младежъ е за оплакване. Домашното възпитание е слабо, особено нравствено-религиозното. Училищното възпитание обогатява ума, а занемарява душата. Така щото срѣдята, въ която живѣемъ, е напоена съ нѣкакви тайнствени миязми, които сж довели до днешното положение нашето младо поколѣние. И ако вникнеме по-дълбоко въ това положение, ние бихме пожелали въ днешно врѣме да има устата на Златоуста, за да го събудимъ, изкуството на юриста, за да го убѣдимъ, сълзитѣ на Иеремия, за да го оплачемъ и примѣра на Исуса, за да го извадимъ.

Всѣкой потокъ, всѣкой домъ трѣбва да се направи огнище на благочестие и честностъ, на достоенъ християнски животъ, на примѣрно поведение и на всѣка добродѣтель, та младитѣ да излизатъ съ затвърденъ характеръ, съ добро поведение и съ здрави мисли изъ дома. Сега, какъвто е домътъ, каквито сж майкитѣ, такава е и училището, такива сж и ученицитѣ. Не може да произлиза друго, освѣнъ това, което виждаме: похаба, непокорностъ и улично възпитание. Ако има нѣщо, което да плаши разумния човѣкъ въ днешно врѣме, то сж тѣлпитѣ дѣца, които виждаме по градоветѣ, по селата, по улицитѣ да псуватъ, да пушатъ, да говорятъ безсрамни думи и да подиграватъ църковнитѣ служаци.

Отъ освобождението насамъ не можемъ да не кажемъ, че въ много християнски домове има майки, които се считатъ за много образовани, а дѣцата на тѣзи образовани възпитателки надминаватъ другитѣ въ непристойности и безчинения. Но това не е безъ причина. Въ тѣхнитѣ домове се почва обѣда безъ благодарение на Бога, лѣга се и става безъ молитва и се говорятъ неприлични и безсрамни думи между тѣхъ, говори се даже унижително за чловѣцитѣ, които минаватъ въ обществото за порядѣчни и добри християни. Откриватъ се по единъ неусѣтенъ начинъ злинитѣ на обществото и младото поколѣние почва да мисли, че въ свѣта сѣществува само лукавщина, порочностъ, злонравие, подлостъ, разбойничество и др. безъ да имъ дохожда на умъ, че прѣдъ тѣхъ стои най-приемливата почва — дѣтето, което събира тия сѣмена въ сърдцето си и послѣ отъ тѣхъ израстватъ търне и бодли и всѣко народно горчило. За това родителитѣ не трѣбва да прѣнебрегватъ възпитанието на дѣцата си, тѣ не трѣбва да забравятъ думитѣ на мѣдраго Соломона, който казва: „Отъ сърдцето излиза живота“. Защото сърдцето само чрѣзъ религиозно нравствено възпитание може да бѣде непрѣстаненъ изворъ на истинско благополучие, и за това Божествениятъ Павелъ съвѣтства родителитѣ, въ учение и наставление Господне да възпитаватъ чадата си. Защото, когато се занемарява доброто възпитание на дѣцата при младата имъ крѣпка възраст, тогава злинитѣ, лошитѣ навици, гибелнитѣ страсти го завладѣватъ и съставяватъ около него една толкова твърда кора, която послѣ словото Божие и християнското учение много трудно могатъ да я отпорятъ, за да влѣзатъ въ сърдцето, да го стоплятъ, и да го прѣобразуватъ.

Затова църквата, чрѣзъ свещенослужителитѣ, и сега въ своята роль, трѣбва да потърси срѣдства за спасение на младото поколѣние отъ гибелния плѣтъ, въ който е тръгнало. Но за постигание тази цѣль необ-

¹⁾ Вижъ Ц. в бр. 18, т. г.

ходимо е да се попитаме: Кой е онзи свещеникъ, който е посочилъ срѣдство за спасението на младото поколѣние отъ гибелния пѣтъ? Чувствува се само едно общо съжаление, че не отиваме на добръ. Свещеницитъ свиватъ рамѣнѣ и сами тѣ се усѣщатъ, че не могатъ да противодѣйствуватъ на това течение, а камо ли да го избавятъ отъ гибелния пѣтъ.

Посочвамъ срѣдството: да се проповѣдва. Проповѣдта е важна частъ отъ богослужението въ нашата православна църква. Прѣдъ проповѣдника има градина пълна съ разнообразни цвѣтя. Отъ него се изисква всѣка седмица внимателно да избира отъ тѣзи цвѣтя такива, които да образуватъ една китка, която ще прѣска благоуханията на християнскитъ добродѣтели. Това не става безъ трудъ. Който се наема да проповѣдва, да не излиза на амвона безъ да се приготви грижливо, ако не иска да става отегчителенъ, да пѣди слушателитъ. Проповѣдникътъ трѣбва да ги привлича и възпламенява.

Друга длъжностъ на свещеника е да посѣщава често християнскитъ домове: съ тия посѣщения ще може да изучи болкитъ на своето паство и да го опжти съ съвѣти. Освѣнъ това, може да се нареди да се държатъ духовни бесѣди въ празнични дни. Нека се направятъ тѣзи опити; отъ тѣхъ ще зависи въ голѣма степенъ добрия плодъ отъ чистото сѣме, което се сѣе...

Външенъ прѣгледъ.

Иерусалимската църква. (*Борбата на арабогласнитъ съ Божигробското братство; конфискуванитъ имоти на Иерусалимската църква въ Ромжния; опитъ на ромжнитъ да си откриятъ метохъ въ Иерусалимъ.*)

Недоволството на арабогласнитъ православни въ Палестина, противъ божигробското братство продължава. Наистина правителството прѣзъ 1910 година изработи извѣстни наредби, съ които мѣрѣше да помири двѣтъ заинтересовани страни. Тѣзи негови клаузи, обаче, не можаха да постигнатъ гонимата цѣль, защото божигробското братство не ги изпълни изцѣло. По тази причина много отъ недвижимитъ имоти, що били заграбили прѣди двѣ години още недоволнитъ арабогласни православни палестинци, още не били повърнати на сионското братство. Това обстоятелство дава поводъ на цариградския прѣдставител на това братство да прави чести и енергични протести — устни и писмени — прѣдъ Високата порта, която отъ своя страна да разпореде и заповѣда на подвѣдомственитъ си власти да се повърне заграбеното. Правителството, както всѣкога, обѣщава съдѣйствию, но не може да прѣдприеме противъ арабогласнитъ нищо, защото е убѣдено, че и мѣстното население е въ правото си да взима активно участие въ управлението и разпрѣдѣлбата на приходо-разходитъ на недвижимитъ имоти на божигробцитъ.

По този случай, в. „Pávtaivos“, органъ на александрийската православна църква, въ броя си отъ 12.IV. т. г. пише слѣдното:

„Върѣки официалнитъ опровержения и най-категоричнитъ лъжливи обѣщания, че св. храмъ на Ап. Якова, брата Господень, въ Иерусалимъ, заграбенъ прѣди двѣ години отъ мѣстнитъ арабогласни православни, билъ ужъ повърнатъ на законнитъ му стопани, за съжаление и нещастие, повече отъ вѣрно е, че този отъ първостепенно за братството значение храмъ, съзиданъ прѣди историческия храмъ на свв. Константинъ и Елена, още продължава да се намира въ рѣцѣтъ на грабителитъ-араби. По тази причина на Вел. четвъртъкъ не се състоя тамъ традиционната св. Литургия, нито на Вел. сѣбота пѣкъ

братята можаха, споредъ обичая, да слѣзатъ по великата стълба, именувана стълба на св. Якова. Сжщото нѣщо става и съ всички други заграбени църкви, училища и манастири на сжщото братство“.

— Извѣстно е, че многобройнитъ недвижими имоти на иерусалимското братство, находящи се въ Ромжния, сж конфискувани отъ влашкото правителство прѣли петдесетина години. Това обстоятелство причинило твърдѣ голѣма материална щета на божигробцитъ, защото заграбенитъ имъ имоти възлизали на много десетки милиони лева. Патриархътъ-игуменъ и братството прѣзъ 1879 г. изпратили своя специална делегация, която лично да се прѣдстави на краля Карола, отъ когото да изходатайствува възврѣщането на заграбенитъ имоти обратно на законнитъ имъ стопани. Тази делегация обаче не само че не била допусната да се прѣдстави прѣдъ краля, но била изпждена изъ Влашко и земитъ си останали държавна собственост. Държавата и сега експлоатира тѣзи земи за своя полза, като тѣхенъ законенъ стопанинъ. Поради тази причина сношенията между двѣтъ заинтересовани страни бѣха прѣкъснати.

Отъ нѣкое врѣме насамъ обаче настѣпилъ обратъ въ отношенията на ромжскитъ власти и Иерусалимската църква. Туй се дължи отъ една страна на поведението на Високата порта къмъ управляващитъ кржгове на прѣдметното кралство и на личното благоразположение на сегашния божигробски патриархъ къмъ сжщитъ кржгове отъ друга. Послѣдниятъ за тази своя благоклонность билъ вече и награденъ съ ордена „Ромжнска Звѣзда“. Ромжнитъ се възползували вече отъ този обратъ. Тѣ успѣли да купятъ и мѣсто въ св. градъ, дѣто, по примѣра на руситъ, щѣли да построятъ свой манастиръ и метохъ за ромжнитъ, които биха пожелали да прѣкаратъ останалата частъ отъ живота си въ подвижничество въ Иерусалимъ или пѣкъ да обходятъ и се поклонятъ на св. мѣста. Ромжнски агенти и другъ пѣтъ прѣдприемали да постигнато подобно нѣщо, ала не само че нищо не било постигнано, но и божигробскитъ монахъ, който поискалъ просто да усложни, като посрѣдникъ да се откупи таково мѣсто билъ най-строго наказанъ. За този свой опитъ за услуга той и досега още продължавалъ да стои на заточение.

Всичко това божигробското братство прави съ цѣль да прѣдизвика снизхождение въ ромжскитъ правителствени кржгове, та да може да си спечели наново обратъно заграбенитъ нѣкога свои имоти. Да ли ще сполучи въ това, ще покаже бждащето.

Църковно-обществена лѣтопись.

11-и май. Деньтъ на равноапостолнитъ братия свв. Кирилъ и Методий, славянскитъ просвѣтители, се отпразднува тържествено въ столицата. Въ съборния храмъ божествена литургия се отслужи отъ Н. Прѣосвещенство св. Великия епископъ Неофитъ, ректоръ на столичната семинария, а въ храма свв. Кирилъ и Методий отъ Н. Високопрѣосвещенство св. Софийския митрополитъ г. Партений. Подиръ божествена служба се отслужи и въ двата храма паанахида за успокоение великата душа на именития апостолъ на българското възраждане Отецъ Паисий Хилендарски, въ память на сто и петдесетгодишнината отъ появата на неговата история. Отъ съборния храмъ потегли процесия за стѣгдата прѣдъ двореца на чело съ Н. Прѣосвещенство епископъ Неофитъ. Въ павилиона, нарочно издигнатъ и укиченъ съ цвѣтя, борики и утѣналъ въ знамена, Н. Прѣосвещенство отслужи молебенъ и водосветъ. На молебена присѣствуваха

всички господа министри на чело съ министър-прѣдседателя г. Ив. Гешовъ, прѣдставители на двореца, столичния кметъ, видни граждани, генералитѣ и офицеритѣ отъ гарнизона, професоритѣ и учителитѣ отъ всички училища въ столицата. Стѣгдата се заемаше отъ нѣколко хиляди ученици. Водосветътъ се свърши съ хубава рѣчь отъ учителя г. Диамандиевъ. Въ нея той очерта съ краснорѣчие и съ чувство великитѣ заслуги на славянскитѣ просвѣтителѣ за славянството и за славянската книжнина, както и великитѣ заслуги на От. Паисий Хилендарски, достоенъ ученикъ и послѣдователъ на славянскитѣ просвѣтителѣ. По мисли и по форма рѣчта направи силно впечатление.

Въ Духовната семинария. Деньтъ на св. Кирилъ и Методий и на юбилейното чествуване на достойния прѣдставителъ на българското духовенство отъ епохата на възрождането — Отецъ Паисий и въ *Софийската Духовна Семинария* биде отпразднуванъ съ подобающата тържественостъ. Ученицитѣ присѣдствуваха прѣди обѣдъ на служба въ църквата „св. Кралъ“ и на всенародния молебенъ на площадъ „Александъръ I“, а подиръ обѣдъ устроиха литературно-музикално забавление съ програма, приспособена съ паметта и идеитѣ на Отецъ Паисия. Учителътъ г. Узуновъ държа съответствуваща сказка за О. Паисия и неговата епоха.

Синоднитѣ архиереи. На 16-и того вечерта съ пощенския влакъ пристигнаха отъ седалищата на епархийтѣ си Прѣдседателствуващиятъ св. Синодъ Н. Високопрѣосвещенство св. Доростолския и Червенски митрополитъ г. Василий и синодниятъ архиерей Н. Високопрѣосвещенство св. Търновскитѣ митрополитъ г. Антимъ. Тѣхни Впрѣосвещенства слѣзоха въ синодната палата и заеха своитѣ апартаменти. На 17-и сутринята зае своя апартаментъ въ палатата и синодниятъ архиерей Н. Високопрѣосвещенство св. Софийския митрополитъ г. Партений.

Синоднитѣ заседания. На 17-и того, часа на 9 прѣдъ пладнѣ, слѣдъ подаващата къмъ Господа Бога молитва, Прѣдседателствуващиятъ св. Синодъ Н. Впрѣосвещенство св. Доростолския и Червенски митрополитъ г. Василий, откри първото заседание на синодната лѣтна сесия. Разгледаха се поставенитѣ на дневенъ редъ въпроси. Като се изчерпи дневния редъ и се опрѣдѣли този за слѣдното заседание, първото заседание се дигна часа на 11¹/₂ прѣдъ пладне.

Отпускъ. Св. Синодъ е разрѣшилъ петдневенъ отпускъ, по неотложими епархийски работи, на синодния членъ, Н. Високопрѣосвещенство св. Варненския и Прѣславския митрополитъ г. Симеонъ.

Окръжно. Прѣдседателствуващиятъ св. Синодъ Н. Впрѣосвещенство св. Доростолския и Червенски митрополитъ г. Василий увѣдомилъ телеграфически Н. Блаженство екзарха въ Цариградъ, епархиалнитѣ архиереи и игуменитѣ на ставропигиалнитѣ манастири въ царството, че синоднитѣ заседания сж открити. За сжщото е увѣдомилъ съ писмо и г. министра на външнитѣ работи и на изповѣданията.

Посѣта. Тѣхни Високопрѣосвещенства синоднитѣ архиереи св. Доростолския и Червенския г. Василий, св. Софийския г. Партений и св. Търновския г. Антимъ, посѣтиха вчера подиръ обѣдъ въ министерството на външнитѣ работи и на изповѣданията министър-прѣдседателя, г-нъ Ив. Евст. Гешовъ.

Обявление

Настоятелството при църквата „Успѣние Прѣсв. Богородици“, въ гр. Габрово обявява на интересующитѣ се, че на 20 май тази година, въ 3 часа послѣ пладнѣ въ канцеларията на Габровското

Архиерейско Намѣстничество, ще се произведе търгъ съ тайна конкуренция за отдаване на прѣдприемачъ направата на църковната артика, измазванието църквата отвънъ, прѣпокриване кубетата и други ремонти.

Искания залогъ е 5% отъ стойността на прѣдприятието, което възлиза на 8500 лева.

Чл. чл. 11—14 отъ „Закона за общественитѣ прѣдприятия“ сж задължителни за конкурентитѣ. — Прѣдложенията ще се приематъ до (3) три часа слѣдъ обѣдъ.

Плановѣтъ, поемнитѣ условия и въдомостта за цѣнитѣ, могатъ да се видятъ всѣки присѣтственъ день, въ Габровското Архиерейско Намѣстничество. г. Габрово. 2-и май 1912 год.

2—3

Отъ Настоятелството.

Добришко Архиерейско Намѣстничество.

Обявление

№ 562.

На 9-и юний 1912 год. въ 4 часа послѣ пладнѣ въ канцеларията на Добришкото Архиерейско Намѣстничество, ще се открие за първи пѣтъ търгъ съ тайно малонадаване, за отдаване на прѣдприемачъ постройката на параклисъ въ село Срднью-Чамурлий, Добришко.

Приблизителната стойностъ на прѣдприятието възлиза на 4024 лева 50 ст. — залогъ за участие въ търга 200 лева вложени въ Намѣстничеството, или въ нѣкое държавно учрѣждение. — Оферти ще се приематъ до 4 ч. послѣ пладнѣ. Желаящитѣ да взематъ участие въ търга, трѣбва да се съобразятъ съ чл. чл. 11—15 отъ закона за общественитѣ прѣдприятия.

Планътъ и тържнитѣ книжа могатъ да се видятъ всѣки присѣтственъ день и часъ въ канцеларията на Намѣстничеството.

Гр. Добричъ 9-й Май 1912 год.

Архиерейски. Н-къ Свещенкъ: **Ил. Р. Сабунджиевъ.**
1—1

Станчовъ-Ханско църковно настоятелство

Обявление

№ 15

Станчовъ-Ханското църковно настоятелство, Дрѣновска околия, има честь да обяви на интересующитѣ се, че на 3 юний въ 2 часа послѣ обѣдъ, въ канцеларията на общинското управление, ще се произведе публиченъ търгъ, съ явна конкуренция, за отдаване на прѣдприемачъ направата на една камбанария и покриване на църквата съ европейски керемиди.

Стойността на прѣдприятието възлиза приблизително на 4100 лева.

Искани залогъ е 5% Желаящитѣ могатъ да се явяватъ всѣки присѣтственъ день и часъ въ канцеларията на Общ. Управление и прѣглеждатъ книгата по търга.

с. Станчовъ ханъ 9 май 1912 г.

1—1

Отъ Настоятелството.

Печатница „День“ — София.